

Становище

от доц. Емил Бачийски

за дисертационен труд на Николета Иванова на тема
„Монументален релеф от метал в България през XX век“
за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

През 2008 година Николета Иванова завършва специалност Метал в НГПИ „Св. Лука“, през 2012 се дипломира с образователно-квалификационна степен „бакалавър“, а през 2014 защитава и магистърска степен в катедра Метал към Факултета за приложни изкуства в НХА. Още през същата година е приета за докторант в редовна форма на обучение, отново в катедра Метал. През целия период – и по време на академичното си образование, и по време на научноизследователската работа, Николета Иванова участва в множество национални и международни изложби, симпозиуми и форуми за изкуство, спечели редица награди.

Тези 15 години, посветени на обучение и активна творческа дейност в областта на художествената металопластика в голяма степен определят и избора на конкретната посока за научна разработка. Разглежданият дисертационен труд на тема „Монументален релеф от метал в България през XX век“ е представен в две части – текстова и приложение с авторски снимков материал, оформен в отделно книжно тяло и илюстриращ актуалното състояние на много от анализиранията произведения. Текстовата част съдържа 217 страници, структурирани в увод, съставено от 4 глави изложение, заключение и библиография. Към дисертацията е представен автореферат, който напълно отразява конструкцията на изследването и постигнатите в него резултати.

Трудът започва с увод, който изяснява предмета, целите и методологията на изследването, както и приетите хронологически граници за анализ на разглежданото скулптурно направление, определящи отделните периоди и тенденции в неговото развитие, а от там и самата композиция на дисертацията.

В първа глава са въведени основната терминология и понятиен апарат, валидни за цялото изложение. Разгледани са видовете релеф, обусловени от съотношенията и взаимодействието между пластичната форма и равния фон. Чрез цитати от видни български автори и изкуствоведи е направена характеристика на монументалността, като едно от главните качества на художествената творба. Застъпени са и най-често срещаните техники и методи за реализация на монументален релеф от метал, предназначен за обществена среда: восъчно леене, леене на пръст, галванопластика, коване, работа в материал... Едно от основните постижения на труда е подчертаването на ролята и технологичните възможности на различните видове метали и сплави, чрез които могат да бъдат постигнати по-наситени емоционални състояния на изображението, по-фина и детайлна, или по-експресивна и динамична моделировка на обемите, както и по-сложни конструктивни и пространствени решения. В този раздел, сполучливо е предложено и видово разделение на различните типове монументален релеф от метал в България през XX в., базирано на тематични и сюжетни сходства, социална функция, местонахождение, материал на изработка и др.

Тези различни проявления на изследвания пластичен жанр са подробно проучени, описани и анализирани във втора, трета и четвърта глава от дисертацията, разглеждащи различните периоди в нашето изкуство, определени от политическите промени в страната през изминалото столетие.

Във втора глава от труда е разгледан периодът от началото на XX в. до края на Първата световна война през 1918 г. Правилно е отбелязано, че основите на съвременното монументално изкуство в България са поставени в годините след Освобождението и това налага включването на кратък исторически преглед и анализ на творби, създадени в последните две десетилетия на XIX век. Интересно е решението в бележки под линия към текста да бъдат представени с кратка биографична информация авторите, работещи и осъществили произведения в областта на релефа от метал.

Трета и четвърта глава изследват процесите, съответно от 1918 до 1944 година и от 1944 до края на века, като последната част е разделена на няколко отделни периода: 1944 – 1956 г.; 1956 – 1989 г.; 1989 – 2000 г. Следвайки хронологичната последователност са анализирани значителен брой образци, като акцентът е поставен върху уникалните качества на материала. Подробно отразени са и промените в социален, тематичен и естетически план, определили различните авторски търсения в жанра. Може би в един момент обстойното описание на някои обекти натежава, но от друга страна този факт, както и използваните научно-изследователски способности придават на труда енциклопедична стойност.

Чрез заявените в увода и приложени в цялото изложение методологически подходи – системен, синергетичен, комплексен, аналитичен, емпиричен...; чрез систематизиране на библиографични, теоретични, исторически, практически и биографични сведения, трудът е определен като конвергентен – обединена е наличната научна информация, относно развитието на разглежданото направление.

ЗаклЮчението на дисертацията синтезира отговорите на поставените задачи и оформянето на основните изводи и резултати, постигнати в изследването.

Формулирани са и научните приноси. Като научен ръководител на Иванова, бих искал да потвърдя тяхното значение, актуалност и оригиналност: проучването и обобщението на всички материали от достъпните библиотечни и информационни масиви; проведените интервюта по темата с изтъкнати български художници – свидетелства за авторски позиции и търсения; посещенията на много населени места в страната, където съществуваха данни за произведения, характерни за дефиницията „Монументален релеф от метал“ и създаването на богат фонд с фотографското им заснемане.

Иванова е изпълнила всички задължения и дейности по обучението, положила е всички изпити, съобразно индивидуалния учебен план. Резултатите от изследването са подкрепени и от публикациите и участията ѝ в научни

конференции по темата. Предложеният дисертационен труд отговаря на изискванията и оценката ми за него е положителна.

Предлагам на докторант Николета Иванова да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност Изкуствознание и изобразителни изкуства.

04. 10. 2018

доц. Емил Бачийски

